

FÜGGETLEN UJSÁG

POLITIKAI, GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI KÉPES HETILAP,
A „MAGYAR GAZDASZÖVETSÉG“ KÖZLÖNYE A MAGYAR NÉP SZÁMÁRA.

MEGJELEN MINDEN VASARNAP.

Egészévre . . . . 2 frt 80 kr.
Félévre . . . . 1 „ 30 „
Negyedévre . . . . 70 „
Egyes szám ára 6 krajczár.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos
ZSITVAY NÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
IX. ker., Üllői-út 25. szám. (Köztelék).

Varga Ottó.

Innen-onnan egy hét óta összekuszált, bonyolodott ügyről irnak a napilapok s közleményeikből nem igen lehet eligazodni. A Varga Ottó történelem-tanár és kiváló történettudós esete az, a melyet annyira és oly össze-visszamódon fölka-varnak. A dolog lényege úgy látszik abban áll, hogy a tudós tanárt fölöttes hatósága felelősségre vonta, mert állítólag a középiskolai ifjak előtt tartott előadásaiban sértő bírálattal nyilatkozott az uralkodóház mult időben való ténykedése fölött; más oldalról érkező hírek azt erősítik, hogy Varga tanár tán illemsértő hangot kevert olykor előadásába, a mely az ifjuság romlatlan lelkét metelyezné . . . Mennyi igaz e hírekből, azt a fegyelmi vizsgálatban döntő fölöttes hatósága fogja elbírálni Varga Ottónak. Óvakodunk tehát ítéletet mondani ez időelőtt szellőztetett, vagy hogy úgy mondjuk fölfujt dologban.

Egyet azonban hallgatással mellőzni nem lehet már most sem, a mikor az ügy még a megéredés állapotához el nem jutott és ez az, hogy a történelem, a história hű tükre kell hogy legyen annak a korszaknak, annak az eseménynek, a melyet taglal. Annak a tükörnek ferdén mutatni nem szabad; a történetet a maga igazságában kell az utókor elé tárni és ahhoz hozzá tenni, vagy abból elvenni nem szabad. Ha már most a történelem tanára, a ki a magyar történelmet

tanítja, elhallgat vagy mellöz megtörtént dolgokat, vajjon helyesen fogja-e feladatát?

Éppen mostanában ünnepeltük egy nagy katasztrófával végződött nemzeti mozgalmunk ötvenéves fordulóját. Vajjon elhallgassa ennek részleteit a történelem tanára az ifjuság előtt,

mely a multakon okulva lesz hivatva a közel jövőben a nemzet történelmének tettekkel való folytatására?

Több ily kérdés tolna itt előtérbe, mely tisztázásra vár; de nem akarunk elébe vágni a Varga Ottó ügyében ítélező fórum döntésének és elítéljük azon lapok felfogását, melyek egy nem is egészen tisztázott kérdést föltevésikkel olyan mederbe terelnek, a melybe nem való.

Azért szerintünk a Varga Ottó ügyében ítélező hatóságnak: miniszteriumnak, vagy bármely más fórum az, a mely ez ügyben ítélt, kötelessége lett volna a kósza hírek felmerültekor nyomban nyilvánosságra hozni, hogy miben áll az egész dolog, nehogy a közvélemény félrevezettség és ferdealappal

Varga Ottó.

biró állításokat készpénzül elfogadjon.

Most a midőn e sajnálatos esetből folyólag Varga Ottó történelem-tanár és tudósnek jól sikerült arczképét közöljük, megemlítjük, hogy Varga élete delén álló férfiu sok történelmi munkát írt, történelmi tankönyveit az ország majdnem összes iskoláiban tanítják.

A hét története.

Az aradi ünnep. — Jövő évi költségvetésünk. — Változtatások adórendszerünkön. — A választók fuvarköltsége. — A szövetségi biztosítás ügye. — Stefánia főhercegnő magyar grófné lesz.)

Az ország figyelme mult hét folyamán az aradi gyászünnepségek felé irányult, a melyek a vértanu-halált halt hősök emlékezetéhez méző kegyelettel s pompával ültek meg. Az országos gyászünnepély lefolyását lapunk más helyén ismertettük; jól esik azonban itt is visszaemlékezni azokra a nagy napokra, a melyekben a hazafias kegyelet oly fényesen nyilatkozott meg, mert ez az ünnepség újabb bizonyága volt annak, hogy hőseinkért ebben a mai, eszményekben szegény világban is tudunk még lelkesedni, bizonyága annak, hogy multunk nagy emlékeit szívünkben a mostoha, sivár idők sem birták kiirtani s nem is fogják soha.

Az ünnep lezajlása után a képviselőház is igazában hozzálátott a munkához, a melynek legelső pontja az állami költségvetés tárgyalása lesz. Erre nézve már előterjesztést is tett a pénzügyminiszter s ebből megtudtuk, hogy a jövő évtől kezdve azon boldog államok közé sorakozunk, a melyek ezer milliót költhetnek el évente. Ugyanis a jövő évtől kezdve a koronaértékszámítás lévén kötelező, koronákban kifejezve kerek egyezer milliót fogunk kiadni államháztartásunk költségeire. Ez bizony nagy summa s az embert gondolkodóba ejti, vajjon helyes-e az állam kiadásait évről-évre így emelni, mikor ezzel szemben a szegényebb osztályok sorsa mind nehezebbé válik? Nem volna-e jobb, ha csak az adójövedelmek örökös fokozása révén fedezhető nagy költségek helyett inkább öszszébb huznák a háztartást s a köznép vállaira nehezedő terhekből igyekeznének elvenni?

Ugy látszik, ezzel a gondolattal a kormány is komolyan kezd foglalkozni, mert takarékoskodni ezután sem akar ugyan, hanem célja mégis az adóterheket úgy elosztani, hogy a szegény ember vállára kevesebb jusson belőle. Ebből az alapeszméből indul ki az az adóreform-tervezet, a melyet a pénzügyminiszter a törvényhozás előtt mult héten ismertetett.

Természetes, ez a tervezet sem nyerheti meg mindenkinek a tetszését, mert ha az adóterhek a régiak maradnak s a kisemberek mégis kevesebbet fizetnek, mint eddig, akkor bizonyos, hogy a jobb sorsuaknak kell ezután többet fizetni. Ám mi különösen a kispasztók, kispasztók és a köznép érdekeit tartván szem előtt, a saját szempontunkból örömmel üdvözljük az új tervezetet, a melyet lapunk más helyén kellőképpen ismertetünk is olvasóinkkal.

A vármegyék törvényhatóságai ezidő szerint egy fontos ügygyel foglalkoznak. Megállapítják ugyanis, hogy a választások alkalmával mennyi

fuvarköltséget szabad a választóknak felszámítani. Az új választási törvény értelmében ugyanis minden választói kerületre nézve előre meghatározandó a fuvarköltség összege, a melyet a képviselőjelölt előre letesz, nehogy a fuvarköltség czimén vesztegetések fordulhassanak elő. A vármegyék azonban nem egyformán fogják fel a dolgot; egyik 10, másik 30 krt számít kilométerenként, egyik 1 frtot, a másik 5 frtot, sőt többet is állapított meg a választók fuvarköltségeül fejenként. Ilyenformán egyes kerületekben csak a fuvarköltség ezerekre rugna, aminek természetes következménye az volna, hogy szerényebb sorsu egyének fel sem léphetnének képviselőnek, mert a magas fuvarköltségeket sem tudnák fizetni. A törvényhozásnak okvetlen gondoskodnia kell arról, hogy megvonja a határát annak, mennyi lehet a legkisebb s a legnagyobb fuvardíj kilométerenként, mert egyébként megeshetik, hogy a vármegyék helytelen megállapodásai megakadályozzák azt, hogy alkotmányos népképviselőnkben az erre méltó, de vagyontalan középosztálybeliek is helyet foglalhassanak. Már pedig ezt megakadályozni nem lehet semmiféle okos törvény feladata.

Most foglalkoznak a törvényhatóságok a szövetségi biztosítás ügyével is, a mennyiben a belügyminiszter egy köriratban figyelmükbe ajánlotta a létesítendő »Gazdák Biztosító Szövetkezet«-ét. A törvényhatóságok egytől-egyig melegen támogatják ezt a mozgalmat s a közönség is annyira érdeklődik iránta, hogy már ez ideig mintegy 600,000 koronát jegyeztek a szövetkezet javára. Így az még ez év folyamán megalakítható lesz, a minek előnyét a gazdaközönség a biztosítási díjak olcsóbbodásában fogja érezni.

A napokban az az érdekes hír járta be az országot, hogy *Stefánia* özvegy trónörökösönöl feleségül veszi gróf *Lónyay* Elemér zemplénvármegyei nagybirtokos. Állítólag az udvar is beleegyezett volna ebbe a házasságba, csak azt kívánják meg Stefánia főhercegnőtől, hogy özvegy trónörökösönöl előjogairól lemondjon. A mit Stefánia örömmel megtesz. Az oly korán özvegyen maradt boldogtalan trónörökösönöl tehát nem sokára egy boldog magyar grófné lesz. Isten hozza közénk!

Az egyenes adók reformja.

A képviselőház október 9-iki ülésén *Lukács* László pénzügyminiszter végre ismertette a kormány szándékait s célzatait az egyenes adók reformjának nagyfontosságú kérdésében. Adórendszerünk tarthatatlansága ellen már garmadára gyűlt a ség, jogos panasz, különösen az adóteher egyenlőtlen és igazságtalan megosztása miatt, a mi az adóképességnek nem megfelelő s kiváltképpen a szegény-sorsuakra elviselhetetlen súly gyanánt nehezedett

Hosszas tanulmányozás után végre a kormány is belátta, hogy ez az állapot végnélkül nem huzható, s ezért az egyenes adók reformálását programjába sorozta, most pedig csakugyan hozzá is lát annak megvalósításához.

A reform-tervezetnek, mint a Lukács beszédéből megtudtuk, az a célja, hogy egyfelől az állam a bevételeit emelje, másfelől pedig, hogy az egyenes és igazságos adóztatás eszméjéhez közeledjék s levéve a terhet azok vállairól, akiket igazságtalannul terhel, átvigyék oda, ahol azt jobban megbirják. Az új tervezetet a legszigorubb szemekkel nézve is, abban jelentékeny előnyöket fedezünk fel. Legfőbb előítünk az, hogy a legszegényebb osztályok, amelyek legnehezebben viselik az adót, a jövőben megkönnyítettnek. Nagyon fontosnak lesz e tekintetben az az intézkedés, hogy 300 forint jövedelmen alul adót egyáltalán nem fizetnek, továbbá a családtagok adóját és az általános jövedelmi pótdadót törlik s ennek következtében a földbirtokok terhe mintegy hat millió forinttal esökken. Helyesebb alapokra fektették továbbá a kereseti adókat is, mindenütt az igazságosabb tehermegosztás elvét tartván szem előtt. Részünkről örömmel fogadjuk a reform ismertetett tervezetét és hogy efelől olvasóink is lehetőleg tájékozódhassanak, az egyenes adók reformjának tervezetét adónemenként alább ismertetjük.

A földadó.

A földadót leszállítani nem fogják ugyan, hanem eltörlik az általános jövedelmi pótdadót, amely a földbirtokosokat nyomta leginkább, s ennek következtében a földbirtokosokat mintegy hatmillió forinttal kevesebb fogja terhelni. Egyébként a pénzügyminiszter nem is a földadó kulcsának magasságában látja a földadó baját, hanem az igazságtalan, aránytalan, egyenlőtlen megosztásában ennek az adónemnek. Ezért a kulcsot igazságosabban állapítanák meg s a földeket úgy osztályoznák, hogy az aránylag kevesebbet jövedelmező földek kisebb adótétellel terheltetnének.

A házadók.

Ma kétféle házadó van: a házbéradó és a házosztályadó. Előbbit a bérházak után, utóbbit azon házak után fizetik, a melyekben a tulajdonos maga lakik. A két adónem között olyan nagy a különbség, hogy például egy bérbe adott lakrész egy városban fizet 14 forintot s a mellette lévő, ugyanolyan nagyságú lakrész, a melyet azonban a tulajdonos maga lakik, tisztán ezen körülmény miatt fizet 2—3 frtot. Ma annak a kérdésnek az eldöntése, hogy melyik község vagy város tartozék az általános házbéradó alá, attól függ, hogy hány lakrész van bérbeadva. Ha ez a felénél több, akkor az a város, tekintet nélkül lakosságára s egyéb viszonyaira, a 20 százalékos házbéradó alá esik. Ilyenformán sok esetben, szegény kisközségek fizetnek magas házbéradót, mert véletlenül sok kiadott lakásuk van; más ese-

tekben pedig 60—100,000 lakossal bíró városok csak házosztályadót fizetnek. Ezen az igazságtalan adóelosztáson a pénzügyminiszter úgy akar segíteni, hogy nagyobb figyelemmel választatja meg, mely városok essenek a házbér, vagy a házosztályadó alá s ennél a körülménynél ezután nem pusztán a bérházak mennyiségére lesz tekintettel. Továbbá egyes esetekben a házosztályadót is emelni fogják.

A kereseti adók.

A kereseti adónemnek hatalmas reformon menének keresztül. A *családtagok adóját* teljesen törölik.

Az *I. osztályú kereseti adónál* három csoport lesz.

1. Azok, a kiknek 300 forintnál kevesebb jövedelmük van évenként és nem üznek ipari foglalkozást (mint pl. eselédék, iparossegédek, napidijasok) teljesen adómentesek lennének. 2. A kik 300 frtnál több jövedelmmel bírnak, azok az új „jövedelmi adó” körébe fognak bevonatni. 3. Azok pedig, akik önálló ipari foglalkozást üznek, a jelenlegi III. oszt. kereseti adó körébe fognak bevonatni. Ilyenformán az I. oszt. kereseti adó, mint ilyen, megszűnik.

A *II. osztályú kereseti adó* megmarad, de azzal a módosítással, hogy azok, a kik más adó czimén 5 forintot sem fizetnek, a II. oszt. kereseti adó alól mentesítettnek. Ez által megszűnik az a sajnos állapot, hogy a legszegényebb emberek, a kiknek egy darabka földjük van és a kik ez után 8—10 krajczár földadót fizetnek, azért, mert ezt a 8—10 krajczár földadót fizetik, kötelesek 2—5 forintnyi másodosztályú kereseti adót s azonkívül a családtagok adóját is fizetni.

A *III. osztályú kereseti adót* új alapokra fektetik, még pedig oly módon, hogy a törvényhozás meghatározza azt az összeget, a melyet III. oszt. kereseti adó czimén biztosítani akar s ezt az összeget azután kivetíti. A kivetés úgy történék, hogy a III. osztályú kereseti adót fizető adózók különböző osztályokba soroztatnának a szerint, hogy mennyit fizettek az előbbi években és kerületeket alkotnának, melyek több osztályt foglalnának magukban. A meghatározott adóösszegeknek kivetése ezekre a kerületekre nézve történék egy külön bizottság által, mely saját belátása szerint, évről-évre meghatározza, hogy mit fizessen a kivetett összegből egy-egy adózó.

A *IV. osztályú kereseti adó*, mint külön adónem szintén megszűnik s az eddig ide tartozott adófizetők ezután az új jövedelmi adót fogják fizetni.

Új jövedelmi adó.

Az általános jövedelmi pótdadónak megszüntetése mellett alkottatnék meg az új jövedelmi adó és pedig az egyéni adóztatás elvei alapján. Ennek az új adónak rendeltetése és célja az, hogy az egyénnek minden, bármely forrásból származó jövedelmeit kikutassa, megállapítsa, egy összegbe összesítse és adóztatás alá vegye. Az a bizottság, amely hivatva lesz az új jövedelmi adót kivetni, hivatva lesz kikutatni az egyénnek valóságos jövedelmeit,

minden forrásból, tekintet nélkül arra, hogy ez a jövedelem a más törvények szerint adóköteles vagy adómentes-e. A 300 forintnál kisebb jövedelemmel bírók adómentesek, mert 300 forint mint létminimum lesz megállapítva; de mihelyt a jövedelem a létminimumot meghaladja, adó alá lesz vonandó.

Az adózás nem a nyers, hanem a tiszta jövedelemre volna alapítva és azért a nyers jövedelemből az összes tehertételek előbb levonatnak és csak a tiszta jövedelem esik adó alá.

Ezen új jövedelmi adót fokozatosan emelkedő kulcsal javasolja a miniszter. Ez a kulcs olyképp alkalmaztatnék, hogy a létminimumot meghaladó jövedelmek 1%-al adóztatnának meg. 1%-ból indulna ki a kulcs és megfelelő fokozatban növekednék 5%-ig. Az 5% képviselné a maximumot, melyen túl a kulcs sem növekednék. Tehát enyhe kulcsal dolgozó adó ez az új jövedelmi adó. Ebből azonban következik az is, hogy miután ennek a kulcsnak épen az a célja, lehetővé tegye azt, hogy a jövedelmeket mindenki az igazságnak megfelelően bevallja, és a mai eltitkulások megszűnének, gondoskodnia kell a törvénynek arról is, hogy akik ennek a kötelességnek nem tesznek eleget, erre rákényszerítsenek. Ennélfogva úgy, mint más államok hasonló törvényeiben, szükséges lesz a mi törvényünkben is a vallomási, tanuzási és adatszolgáltatási kényszert beiktatni és azokkal szemben, kik ebbeli kötelességüknek nem tesznek eleget, vagy az adóeltitkolásban bűnösök, megfelelő büntetésről is gondoskodni.

Az adókezelés reformja.

Az adókezelésben a kivetési eljárást teljesen más alapokra fogják fektetni:

A községi közegek eszközölnék a kivetést a földadókra, a házadóra, a II. osztályu kereseti adóra és a fegyveradóra nézve, úgy mint jelenleg. Megszűnnek tehát kivetni az I. osztályu keresetadót és a családtagok adóját.

A királyi pénzügyigazgatóságok vetnek ki a jövőre is földadót; elesnek tehát a VI. osztályu kereseti adó az ő kivetésök köréből.

Egy külön kivető-bizottság volna fölláttandó a III-ik osztályu kereseti adó számára és egy külön kivető-bizottság az új jövedelmi adó számára.

A késedelmi kamatok számítása, ami ma nagy bonyodalmakra és visszasságokra ad alkalmat, egészen új, egyszerű és világos alapokra helyeztetik. Ami pedig a behajtást, a végrehajtást illeti, ezt gyorsabbá és a felekre nézve olcsóbbá kívánják tenni minden felesleges költséget mellőzve.

Ezermillió korona.

Nem kevesebb mint tizszer százmillió koronára rug az az összeg, amelyre államháztartásunknak a a jövő évben szüksége lesz. Mint ugyanis Lukács László pénzügyminiszter előterjesztette, az 1900

évi állami költségvetésben az összes kiadások 1,052,681,891 koronát tesznek ki, a bevételek pedig 1,054,513,404 koronára vannak előirányozva. A végeredményben tehát majdnem két millió forint felesleg mutatkozik. Ez évre nézve a kiadások előirányzata nem ütötte meg az ezermillió koronát sem; eszerint a jövő évben jóval többet szándékozik az államkincstár költeni, de ezzel szemben növekednek a bevételei is. Tulkiadást okoznak a tavalyival szemben a következő tételek: az állami tisztviselők fizetésnek javítására egy millió koronát vettek fel a közegészségügy tétele 300,000 koronával, a színművészeté 76,000 koronával, a népoktatás tétele 1,400,000 koronával emelkedett, ebben 200 új iskola szerepel; továbbá a néptanítók fizetésének javítására 600,000 koronát vettek fel. Az államvasutak kiadásai is 4,300,000 koronával emelkednek, de emelkednek megfelelőleg a bevételei is. A miniszter számítása szerint a a költsékezés daczára is marad feleslegünk. Alább adjuk az 1900-ik évi költségvetés rendes kiadásainak néhány főbb tételét, hogy megtudjuk mire költjük ezt a rengeteg pénzt. Az előirányzat szerint belekerül 1900-ban

	korona
Királyi udvartartás	9,300,000
Kabinatiroda	160,183
Országgyűlés	3,531,752
Közösügyi kiadások	56,636,152
Nyugdíjak	19,040,949
Állami adósságok	258,453,733
Horvát-Szlavonországok bel- igazgatási szükséglete	16,956,142
Állami számvevőszék	328,371
Közigazgatási bíróság	554,436
Miniszterelnökség	984,780
Ó. es. és apost. kir. Felsőge személye körüli miniszterium	137,902
Horvát-szlavon-dalmát minisz- ter személyzete	90,860
Belügyminiszterium	40,860,715
Pénzügyminiszterium	182,747,310
Keresk. miniszterium	180,784,016
Földmívelésügyi miniszterium	42,470,059
Vallás- és közokt. miniszterium	29,410,052
Igazságügyi miniszterium	35,983,454
Honvédelmi miniszterium	34,521,307

A vértanúk ünnepe.

Az aradi tizenhárom tábornok mártiromságának ötvenéves évfordulóját — mint már említettük is — honfiúi kegyelettel ülte meg az egész ország népe. Gyászba, szomorú emlékezésbe merült az egész ország népe, városok, falvak különbség nélkül ünnepeltek, a templomokban fölhangzott a gyásznének s az Isten szolgái fekete palástot öltvén magukra könybe borult szemekkel ismertették meg a hívőkkel e szomorú ünnep történeti jelentőségét.

A fővárosban

kivétel nélkül minden templomban rekviemet tartottak. A templomok főhajóiban fel voltak állítva a gyászravatalok, melyeket a magyar ezimer és a tizenhárom vértanu arcképe díszített. A gyászoló közönség megtöltötte az összes fővárosi templomokat. A gyászmisék után az újvárosházára gyűlt a gyászoló polgárság, a fővárosban tartózkodó öreg honvédek, egyetemi polgárság, képviselők, politikusok, iparosok, kereskedők, a társadalom minden osztálya képviselve volt itten.

Az ünnepély azzal kezdődött, hogy a polgári daloskör elénekelt a Szózatot, majd *Illyés* Bálint orsz. képviselő tartotta megnyitó beszédjét, az aradi ünnepről szólott, hol e perczben a kegyelet szava közvetlenül szól a hősök porához és érzemlékéhez. Majd *Bénárd* Ákos orvostanhallgató elszavalta *Tóth* Kálmánnak *Mit faragsz ács?* kezdetű erőteljes költeményét. A vértanuk emléke volt tárgya *Eötvös* Károly beszédjének, melyben becsületes harcznak jelezte azt a harcot, melyet a nemzet ötven évvel ezelőtt megvívott megtámadott alkotmányért. Mikor letették a fegyvert, az ellenség vezéreinket bitóra vitte, bebörtönözte. Miért? Tán rablók voltak? Nem, hisz hősök voltak ők, kik a király nevével kezdték a harcot és a nemzet nevében folytatták. Beszédet mondtak még *Vássonvi* Vilmos, ki *Batthyány* Lajosról, a 48-as miniszterelnökről beszélt és *Horváth* Zoltán az egyetemi polgárok elnöke.

A fővárosi iskolákban is sokhelyütt megünnepelték a vértanu tábornokok kivégeztetésének 50-edik évfordulóját. Az egyetemi polgárság délután kivonult a *kerépesi* temetőbe, *Batthyány* Lajos gróf sírjához, hol hazafias beszédeket, szavalatokat tartottak és koszorukat helyezték el a 48-as miniszterelnök sírjára.

A fővárosi színházak nagy részében szintén megemlékezés történt a vértanuk napjáról. Egyedül a *Nemzeti* színház tért el a többtől, mely *vigjátékot* adott e szomorú napon; meg is adta az árát, mert nagyon gyér közönség jelent meg az előadáson s ezek mulatságát is elrontotta az a fiatal ember, ki előadásközben fölugrott a színpadra s harsány hangon így kiáltott fel: „gazság, hogy a nemzet gyász-ünnepén előadást tartanak, de nem a színház az oka, hanem a közönség, amely végig nézi az előadást. Hunczut, gazember mindenki, aki végighallgatja!” Amikor a színészek kitudskolták a színpadról a szerintük idegbeteg embert, még egyszer szólt: nem vagyok én örült csak — magyar.

Az aradi ünnep.

A szabadságharc leggyászosabb emlékü helyén, Aradon, a legfelségesebb módon nyilatkozott meg az ország kegyelete. Az egész város zászlóerdőben állt, az utcákon ezrével hullámozott a feketébe öltözött nép s a városház előtti téren sorakoztak gyászfátyolos zászló alatt az agg honvédek, az ország-

gyűlés és egyéb fővárosi és az ország minden részéből Aradra sereglett küldöttségek. A gyászmisét a minorita-templomban tartották, melynek lelki szolgálói 50 év előtt a 13 vértanút ellátták az utolsó lelki malasztal. Az isteni tisztelet után az ünneplők a szabadságharc-szoborhoz vonultak, itt fölzendült a Himnusz, azután megjelent az emelvényen *Pethes* Imre s elszavalta *Jókai* Mórnak az évforduló alkalmára írott ódáját; majd *Csécsi* Imre aradi ref. lelkész tartott emlékbeszédet, — ennek végeztével a Szózatot énekelte el ez a sok ezernyi nép, miközben a küldöttségek egymásután járultak a szoborhoz és letették arra koszorujukat. A szabadságharc-szobortól a

vesztőhelyre

vonult ki a beláthatatlan embertömeg s körülvette az aradi vár sánczaiban, a vesztőhelyen emelt nagy emlékoszlopot.

Ezernyi ezer ember szorongott a vesztőhelyen, hol *Pölsenberg*, *Török*, *Lahner*, *Knézich*, *Nagy Sándor*, *gróf Leiningen*, *Aulich*, *gr. Vécsey* és *Damjanich* kiszenvedtek. Az Isten szabad ege alatt újra fölzendült a Himnusz, melyet az egész nép együtt énekelte a dalárokkal. — *Simay* István, az aradi honvédegyelet ősz elnöke megindultságtól remegő hangon üdvözölte az ünnep résztvevőit. Ünnepi esőndben szólalt fel aztán *Barabás* Béla orsz. képviselő s felhívta az ünneplőket, hogy — ugymond — tegyünk fogadalmat, hogy a kiszenvedett vértanuk eszméivel fogunk élni szabadságunkért, jogainkért — ha kell — meghalni. Hála az égnek, elfáradt már a vérszomjú haragja, — látjuk érezzük, hogy „a vihar elnémult már a csatákon” s így hiszszük és reméljük is: „lesz még egyszer ünnep a világon!”

Ezután *Pósa* Lajos szavalta el alkalmi költeményét.

A mikor *Pósa* befejezte szavalását, a néptől nagy lelkesedéssel fogadtatva, feltűnt az emlékoszlop mellett *Kossuth* Ferencz és óriási hatást keltve emlékezett a multakról.

Ilyen érzelmekkel jöttünk a Golgothára, azért, hogy imát rebegjünk a szent helyen; és áldásért könyörögjünk azoknak szellemére, a kik meghaltak hazájukért! Urunk Istenünk! legyen áldás az ő szellemükön, legyen dicsőség az ő emlékükn! Áldás és dicsőség! örök emlék, örök kegyelet!!

Leteszem a vesztőhelyre az országos függetlenségi és 48-as párt babérkoszoruját!

A koszoruknak óriási nagy számát tették le ezután az emlékoszlopra. Mindenki sietett egy-egy babérlevelet, vagy egy porszemnyi földet venni ama szent rögökről, amiket a vértanuk vére áztatott.

Késő déli órákban ért véget a fenséges gyász-ünnep, mely után a függetlenségi és 48-as párt képviselői ebédre gyűltek.

Azt mondják, hogy 50 ezerre tehető az október 6-ikán Aradra érkezett hazafiak száma.

Térszűke nem engedi, hogy minden ünnepélyről megemlékezzünk, mely okt. 6-án az országban tartatott. Városok, törvényhatóságok, községek társadalmi és erkölcsi testületek mindenütt rendeztek gyászünnepet, úgy hogy az aradi vértanuk mártíromságának ötvenéves évfordulója méltó gyászos keretét mutatta az ötven év előtti nagy katasztrófának.

Előfizetési felhívás.

Az október 1-én kezdődő évnegyeddél új előfizetést nyitunk a „*Független Ujság*“-ra.

Felkérjük mindazon t. előfizetőinket, a kiknek előfizetésük e hó végén lejár, hogy előfizetésüket a részükre **külön levélben megküldött postautalványon mielőbb megújítani sziveskedjenek**, annál is inkább, miután ezek a t. előfizetőink ezen a számon kívül többet már nem kapnak és így a lap szétküldésében fennakadás ne álljon be.

Az őszi idő beálltával több alkalom nyílik az olvasásra, de különben is oly fontos politikai és közgazdasági események előtt állunk, hogy minden magyar hazafinak tudomást kell róla szereznie.

A „*Független Ujság*“ a jövőben is **hű tükrök lesz a magyar nemzet politikai és társadalmi igaz törekvéseinek** és ezért reméljük, hogy t. előfizetőink pártfogásukkal továbbra is támogatni fognak.

Előfizetési ár:

Egész évre 2 frt 60 kr., félévre 1 frt 30 kr.

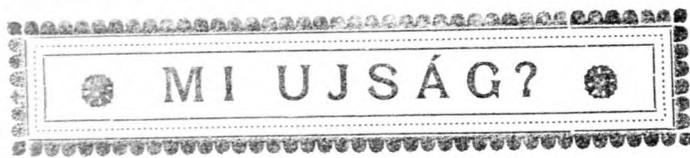
Előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.) küldendők.

Hazafini tisztelettel

A „**FÜGGETLEN UJSÁG**“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.

A király Budapesten. A király ezen a héten tudvalevőleg hosszabb tartózkodásra a fővárosba érkezik. A királyi palotában serényen rendezkednek, tisztogatnak, hogy ő felsége megérkezéséig minden rendben legyen s akkorra a lakosztály külső részén folyó munkálatokkal is elkészülnek. A palota termeit már most fűtik, hogy a hőmérséklet akkorra egyenletes legyen.

Családi öröm a királyi házban. Mária Valéria főhercegnő 9-én délután Wallseeben egy főhercegnék adott életet. A főhercegnő is, az ujszüllött főherceg is jól érzi magát. A most született főherceg már ötödik sarja Mária Valéria főhercegnőnek

Ferenc Szalvátor főherceggel 1890. július 30-án, Iehlben kötött frigyének. Az első négy gyermek a következő: Erzsébet Francziska (1892. január 27.), Ferenc Károly (1893. február 17.), Hubert Szalvátor (1894. április 30.) és Hedvig (1896. szept. 24.)

Mária Valéria főhercegnő volt tudvalevőleg a boldogult Erzsébet királyné kegyence, Magyarországon neveltette a királyi pár s állandóan Gödöllőn lakott férjhezmeneteléig s róla nyilatkozott akként hogy: „a mi kedves magyar leányunk“!

Ujságíró vértanu. A szabadságharez vértanui közt szerepel Neuwirth Adolf ujságíró, a kinek talán szomorubb sorsa volt, mint azoknak, a kiket kivégeztek. Neuwirth, a ki eszéki származásu ember volt, a szabadságharez elején Pécsre került, a hol a „*Fünfkirchner Zeitung*“-nak volt a szerkesztője. A lap megszűnván, Pestre jött s az idevaló lapokba, főleg a „*Der wahre Ungar*“ című lapba irogatott. 1849. elején, Pest első megszállása alkalmával Windischgrätz elfogatta. Csakhamar összeült a haditörvényszék s Neuwirthet lázítás czimén előbb halálra, majd kegyelem útján 15 évi vasban tölendő várfogságra ítélték. Tíz hosszú esztendőt töltött az olmützi vár kazamáta börtönében és e tíz évből négyet magánzárában. Időközben sokaknak kisütött a szabadság napja, de a szegény ujságíróról megfeledkeztek. Mikor végre 1859-ben kinyílt az ő börtönajtója is, nem vehette többé hasznát szabadságának, úgy járt, mint Lenkey tábornok, megtévelyodott a börtönben. Kiszabadulása után Verőczére ment testvérbátyjához, a ki magához vette. Itt éldegélt Neuwirth, mint csendes őrült, nem bántva senkit, nem törődve semmivel. Néhány év előtt halt meg s ott pihen a verőcezi zsidó temetőben.

Kisiklott tehervonat. A Ráczkevéről a minap délután 4 órakor elindult tehervonat az erzsébetfalvai vasútállomáson a hibás váltóállitás következtében kisiklott s a mozdony és öt koesi oly erővel zökkent ki a vágányokról, hogy kerekeik tengelyig a földbe furódtak s a vasuti sineket is felszaggatták. Kiesi hija volt, hogy a kisiklott kocsik bele nem ütköztek az állomáson veszteglő s utasokkal megtelt erzsébetfalvai viczinálisba.

Országos havazások. Lőcséről vesszük a hírt, hogy október 8-án ott oly nagy hideg uralkodott, hogy az emberek télikabátot öltöttek. Délután havazott is. — Liptóme gyében is egész téliesre fordult az idő. A hőmérő 8 fok hideget mutat s vasárnap reggel óta erősen havazik. A még mezőn maradt takarmányt sűrű hó borítja. — Fogarásról táviratozzák, hogy a várost környező hegyeken két nap óta havazik. Tegnap a városban az eső közben jég-eső is volt. Az egész vidéken téli hideg uralkodik. — Bártfán a város körüli hegyek hóval vannak fődve. A hőmérő öt fok hideget mutat. A kár nagy, mert a vetemények még a mezőn vannak.

Az özvegy trónörökösne férjhez megy. Stefánia özvegy trónörökösne a képviselőház minapi ülésén az a hír terjedt el, hogy férjhez megy Lónyay Elemérhez, a párisi nagykövetség tagjához. Állítólag a király elnöklete alatt tartott családi tanács nem kifogásolja a házasságot. Az eljegyzést azonban csak akkor teszik hivatalosan közzé, ha a trónörökösne minden jogáról lemond. A házasság megtörténte után Stefánia 100,000 frt évi járadékot fog kapni a királyi családtól. Lónyay Elemér fia Lónyay Ödönnek és unokája Lónyay Gábornak, a jeles hazafinak, a ki tagja volt az 1848-iki országgyűlésnek. — Bécsi politikai és társadalmi körökben megerősítik a hírt, hogy Stefánia özvegy trónörökösne még az ősz folyamán nőül megy gróf Lónyay Elemérhez. A király már megadta beleegyezését. A házasság híre mindenütt óriási feltűnést kelt.

A bátor életmentő. Csertán László zalamegyei, nemes-apáti földbirtokos folyó hó 8-án délután öcsésének, Zalavármegye alispánjának látogatására a megyei székhelyre utazott. A mint a templomelötti térre ért, a lovak megbokrosodtak s elragadták a kocsit. Izgalmas látvány volt, a mint a galambösz nagybirtokos, ki a vidéken oly nagy népszerűségnek örvend, a kocsiban fölállva segítségért kiabált. Nagy néptömeg gyűlt össze a látványra, de senkinek sem volt bátorsága magát a lovak elé vetni és csak percek múlva, mikor a lovak már jó messze rohantak, találkozott egy Reich Jakab nevű fiatal ember, ki a lovak elé mert ugrani és megragadta a kantárszárat. A megvadult állatok azonban magukkal hurezták. Fölemeltek a levegőbe és ledobták vagy tízszer egymásután, Reich azonban nem eresztette el a kantárt, s végre is hosszas küzdelem után, élete veszélyeztetésével a lovakat megállította. Eltörtött a nagy küzdelemben a kocsi rudja, mely az egyik lovat halálosan megsebezte, összetörtött a kocsi, de az ősz földbirtokos élete meg volt mentve.

Szobrot Batthyány Lajosnak. Az aradi gyásznapi félszázados évfordulója alkalmából a fővárosi polgárság körében mind nagyobb tért hódít az a fölvetett eszme, hogy Batthyány Lajos grófnak, Magyarország vértanu miniszterelnökének, szobrot állítsanak az Újépület telkének ama helyén, a hol a kivégzés történt. Ez ügyben több fővárosi bizottsági tag a közgyűlés elé javaslattal járul, melyben valamely tekintélyesebb összeg megszavazását is kérni fogja a törvényhatóságtól.

Püspök és a honvédek. Az aradi nagy gyásznapi alkalmával Temesváron az ottani 48-as honvédek a délelőtti gyászmise után Both Antal elnök vezetése alatt tisztelegtek gr. Vécsey Károly özvegyénél a nyolczvanéves megtört matrónánál. A könyekig meghatott vértanu özvegye sirva mondott köszönetet a megemlékezésért. Érdekes, hogy Németh József fölszentelt püspök, a ki 48-as honvéd-káplár volt, is csatlakozott a menethez, melynek élén zászlót vittek.

— Ehhez a zászlóhoz tartozom én is — szolt az ősz püspök — és elkísérte a honvédeket, a kik a püspök lakása előtt lelkes éljenzésbe törtek ki. A püspök azután külön tisztegett a grófnénál, a ki tudvalevőleg leányával évek óta Temesvárott lakik.

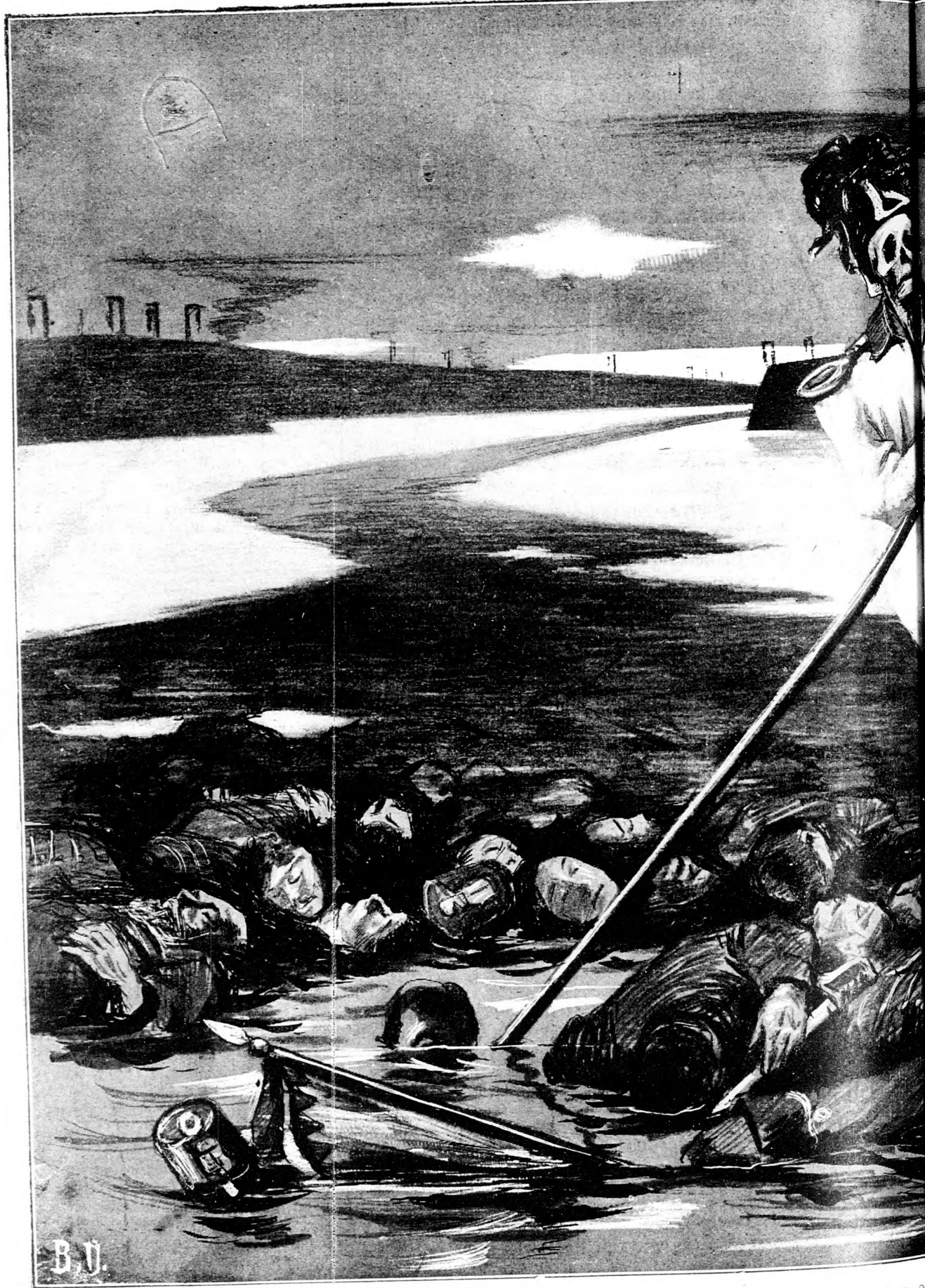
Beledőlt a kaszájába. Pásztk György jómódu bruszturni gazda borzalmas módon vetett véget életének. A szerencsétlen ember, ki üldözési mániában szenvedett, örültségi rohamában beledőlt a kaszájába. Irtózatosan megsebesülve terült el a földön és a gyors orvosi segély dacára rövid kínlődás után meghalt.

A papirforintosok vége. A papirforintosok diesése régen lejárt, nem telik bele három hónap és végleg eltűnnek az értékek sorából. A belügyminiszter körendeletben figyelmezteti az összes hatóságokat, valamint a közönséget is, hogy az egyforintos bankjegyeket a kir. állampénztár csakis ez év végéig váltja be, azontul a be nem váltott példányokat nyugodt lélekkel lehet használni fidibusznak.

Hogy él a királyné gyilkosa. A genfi fogház igazgatója egy budapesti ügyvédnek levelet irt, melyben egyebek közt elmondja, hogy milyen kosztion él Erzsébet királynénak örökös rabságra ítelt gyilkosa. Reggel: kap fél liter tejeskávét, néha csokoládét. Délben: egy liter főzelek (bab, rizs, makaroni, káposzta, befőtt, vagy zöld főzelek). Vasárnapon és esütörtökön háromszáz gramm főit hust burgonyával vagy salátával. Este: levest zöldeggel. Minden másodnap ezerháromszáz gramm kenyeret. Azonkívül két decziliter vörösbort is kap, ha jól viseli magát és dolgozik. Sok becsületes ember méltán megirigyelheti a hirhedt gonosztevőt ezért a kosztijáért.

A magyar katolikusok ünnepe. A magyar katolikus egyház alapításának 900-ik évfordulójára és az egyetemes kath. jubileumra a jövő évben tervezett ünnepélyekkel kapcsolatban, a hercegprímás a kormányval egyetértve a királynak előterjesztést fog tenni az első magyar király koronázásának 900 éves fordulójára alkalmából rendezendő ünnepélyek tárgyában, a melyek a föntemlített jubileumokkal egy időbe esnek és így a katolikus egyházban együtt lesznek ünneplendők. Hir szerint Vasary Kolos bíboros a pápának is előterjesztést tett az említett magyar vonatkozású jubileumokról, melyekre nézve fölkérte, hogy külön jubileumi bucsukban részesülnek.

ELSŐRANGU HAZAI GYÁRTMÁNY.	
Gőzcsepplők	Pontos cím: ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR részvénytársulat BUDAPESTEN.
	Magyarország legnagyobb és egyedüli gazdasági gépgyára, mely a gazdálkodáshoz szükséges összes gazdasági gépeket gyártja.
Borpresek	Rendelések megtétele előtt kérjük minden szakszavagó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni. RÉSZLETES ÁRJEGYZÉKKEL és szakszerű felvilágosítással díjmentesen szolgálunk.
Vetőgépek	Szecsavágók Morzsolók

A „Kakas Márton“-ból.

GAZDASÁGI DOLGOK.

A szegedi baromfikiállítás.

A szegedi kiállításnak egyik legszebb csoportja a baromfikiállítás volt, a melyben közel 3000 darab baromfit mutattak be, úgy hogy ilyen nagyarányú baromfikiállítás eddig még egész Európában sehol sem rendeztetett. Különösen azért volt nagy jelentősége ennek a kiállításnak, mert a baromfiaknak helyes irányban való tenyésztésével még csak most

A baromfikiállítás főépületének homlokzata.

kezdenek igazában foglalkozni, amennyiben a kormány kezébe véve az ügyet, tenyészkakasokat oszt ki a köztenyésztésbe, melyeket a magyar tyukokkal párosítva, kitűnő eredménnyel használnak.

A szegedi kiállításán meggyőződünk arról, hogy a magyar- és plimouth-keresztezések igen jól beválnak a mi viszonyaink közé és a bemutatott rengeteg anyag után a kormányzat is megnyugvással folytathatja ténykedését a baromfi-köztenyésztés emelésére.

A kiállítás sok szép tanulsággal szolgált a látogató közönségnek, miután itt az ország legkitűnőbb tenyészanyagában gyönyörködhetek és az érdeklődők tanubizonyosságát vették annak, hogy a baromfitenyésztés okszerűséggel folytatva, a mezőgazdákknak éppen olyan dus jövedelmi forrásává válhatik, mint bármely más állattenyésztési ág. Alkalmilag mi is

fel fogjuk majd használni a kiállításán szerzett tanulságokat, különösen olvasóinknak adandó tanácsok alakjában, ezuttal pedig bemutatjuk képünkön a baromfikiállítás főépületének homlokzatát, megjegyezvén, hogy az épület körül egész kis majorság terült el, mely a hölgyközönség legkedvesebb látogatási helye volt.

A homoki borok kezelése.

Köztudomású az az óriási pusztítás, melyet a filloxera az ország egyik legjövendőbb termelési ágában a szőlőben tett. Nemcsak egyes községek, hanem egész vármegyék lakossága jutott a tönk

szélére, tehetetlenül állván e hatalmas ellenséggel szemben — jó hosszú ideig — jelesül mindaddig, míg tudományos és gyakorlati irányú kísérletek be nem igazolták azt, hogy a homoktalaj ép oly alkalmas a szőlő kultiválására, mint a hegyvidék kötöttebb talaja. Mióta az ide vonatkozó kísérletek eredményei napfényre jutottak, szőlőművelésünk állapota ismét kedvezőbb képet nyer, folytonosan szaporodván azon területek kiterjedése, mely területeken eddigelé a szőlőművelésre gondolni sem lehetett volna, s ma már úgy állunk, hogy egy pár év múlva ismét a legnagyobb vigság mellett fogjuk a szüretelő kádakat megtölteni.

Területünk van már elég, bormennyiségünket szaporíthatjuk a művelés és trágyázás helyes keresztülvitelével; most még csak arra kell törekednünk, hogy boraink minőségét javítsuk. Ezt illetőleg első

feladat jó fajnak a kiválasztása. Ilyenekül tekinthető a fehér borfajok közül a furmint, mely egyike a legkitünőbb minőségű peesenyeboroknak, az olasz és rajnai Rizling, a Mézes fehér, a Bakar és a zöld Sylváni; a vörös borfajok közül Merlot, Burgundi és Kadarka.

Boraink minőségére nézve egy további határozó körülmény a szüretelés mikénti keresztülvitele.

Szüreteljünk akkor, ha a szőlő teljesen megérett, s ha az időjárás teljesen száraz. Esős időjárás-kori szüretelésnél a szőlőszem telve van penészgombával, a mely azután a must penészedését idézi elő, különösen akkor, ha annak hőmérséklete alacsony. Az erjesztést lehetőleg fűtött helyiségben kell eszközölni; ennek első stádiuma mintegy 8 napot vesz igénybe. Ekkor azután a bort a seprőről le kell fejtetni, még pedig úgy, hogy az a levegővel minél többet érintkezzen a szénsavtartalom csökkenése s az oxigén eredményesebb működése céljából.

Lefejtés után ismét a fűtött erjesztőhelyiségben marad a bor, a minél tökéletesebb kiejedés miatt. December első napjaiban hajtjuk végre a második fejtést ép úgy, mint az első s ez után a bort pinczébe tesszük. A pince se tulszáraz, se tulnedves ne legyen, s állandó hőmérséklettel bírjon.

A lefejtést első évben még két-háromszor ismételjük.

Figyelmeztetés a bortermelők részére.

A mesterséges borok készítésének és forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló 1893. évi XXIII. t.-cz. rendelkezései szerint, tiltva lévén a mustermésnek a szüretkor, vagy szüret utáni időben vízzel való szaporítása: ennél fogva a földművelésügyi m. kir. miniszter ur ő nagyméltóságának a f. évi jul. hó 28-án kelt 7613/899. Eln. VIII. 2. sz. magas körrendelete alapján értesítjük az érdekelt szőlőbirtokosságot, hogy a bortörvény értelmében a mustba, vagy a borba, ugyiszintén a már kész kiejedt törkölyborba vizet keverni, bármily csekély mennyiségben is, feltétlenül tilos, még akkor is, ha ezt maga a vevő kívánná: továbbá tilos a természetes bornak törkölyborral való összekeverése (összeházasítása) is.

Az ideai szüreti idény küszöbén tehát komolyan figyelmeztetjük a szőlőbirtokos osztályt, hogy az imént jelzett törvény-ellenes cselekvényektől annál inkább őrizkedjen, mert aki a fenti tiltott módon készített vagy kezelt borát forgalomba hozza, vagy eladja, az 1893. évi XXIII. t.-cz. értelmében 300 forintig terjedhető büntetéssel büntetetik; aki pedig a bort maga vizezi, vagy más tiltott anyagokkal kezeli, vagy a természetes bort törkölyborral vagy gyümölcsborral összekeveri, az mint mesterséges bor készítője 300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel és ezenfelül még 2 hónapig terjedhető elzárással büntetetik, sőt még ezeken kívül a tiltott módon kezelt borok el is koboztatnak.

MULATTATÓ.

I. Ferencz József vőlegénykorából.

Midőn Ferencz József 1899. év október havának 4-én névnapját ünnepelte, bizonyynyal bánatosan emlékszik vissza arra az időre, midőn a sors a legbájosabb s legnemesebb leánynyal hozta össze. Mindenki előtt ismeretes, hogy Erzsébet idősebb nővére volt neki szánva, de az ifju császárt szive a bájos Erzsébethez vonzotta, ki 1853. év augusztus havában menyasszonya is lett. Akkor a jövő mindkettőjük előtt rózsaszinben tünt fel, s egyik sem sejtette, hogy e boldogságból egykor mily szivetépő tragédia fog fejlődni. S mégis az első szerelem boldogságát s ama napok üdvét is megzavarta valami, szerelmök és szép reményeik közé már akkor is vegyült egy csepp ürm, mely a sorstól küldött intésnek látszik, hogy nem lehet szilárdan a boldogságra sem építeni, mely úgy mint minden itt a földön, megbizhatlan, mulandó alapon nyugszik.

* * *
Október 4-én volt; a császár menyasszonyával gyalog-sétát tett az Ischlből Lauffenig vezető gyönyörű uton. Karöltve sétált a szép ifju pár, szerelmükről s a jövő boldogságáról csevegve. Egy helyen Erzsébet hercegnő hirtelen vagy csomó mezei virágot pillantott meg.

— Nézd kedvesem, nézd! Mily szép! — s karját kivonta s ujjongott, tapsolt, úgy, miként egy boldog gyermek, ha valami kellemessel lepik meg.

— Nem úgy van, mintha az ég szólana hozzánk: Ahogy az itt elterülő rét, úgy fog éleetek is virágban bővelkedni! — viszonzá az uralkodó, mialatt menyasszonyát tuláradó boldog tekintettel nézte.

— Szereted a virágokat? — kérdé boldogan simulva vőlegényéhez.

— Mielőtt téged ismertelek, legkedvesebbjeim ők voltak a földön; most azonban meg kell a melleszereppel elégedniök, felelt Ő Felsege udvariasan, mialatt a kis kezét ajkaihoz vonta.

— Várj! — mindjárt kapsz egy kis csokrot! — e szavakkal elfutott a rétre s a boldog vőlegény elragadtatott tekintettel figyelte, mint szedi össze, a késő nyár virágait. Néhány pillanat multán ismét oldalánál volt, elrendezte a virágokat, s kérdezte, tetszik-e így neki a csokor.

— Gyönyörű; és ha nekem ajándékozod, örök időkön át értékesebb lesz előttem — mint a legdrágább arany- és gyémántékszer.

Erzsébet hercegnő, hála és gyöngédséggel vegyes pillantással nézett, melylyel bármint keresett is — hiába — nem talált semmit. Hirtelen elhatározással remek arany-barna hajához nyult,

abból egy kis fekete bársonyszalagocskát oldott le, a virágok szára köré tekerte s egy pajkos térdhajtással átnyújtá a császárnak, ki egy csókot nyomott az illatos ajándékra s aztán egyenruhájának külső mellzsebébe dugta. Beszélgetve vidáman haladtak tovább; s már alkonyodni kezdett, midőn ismét a kies ischlhez közeledtek.

Az uralkodó hirtelen elkomolyodott. Mellzsebéhez nyult, hogy bizonyoságot szerezzen magának, hogy a kis csokor ott van-e — s fájdalom és ijedtséggel észlelte, hogy az értékes kincs már nem volt ott többé.

— Mi bajod? — kérdé Erzsébet, kinek ez nem került el figyelmét.

Ferencz József nem akarta menyasszonyának elmondani veszteségét s feleletet keresett. De ennek éles szeme egy pillanat alatt felismerte a helyzetet s mondá: — Elvesztetted a csokromat?

— De ne legyen elveszve! mondá a császár. Mellé kellett, hogy tegyem — még valahol az uton fog feküdni. Meg fogom találni.

— Ugy én is segítek neked a keresésben. Jer! Négy szem jobban lát, mint kettő.

És visszamentek a hosszú utra és keresték — de a csokrocška sehol sem volt található. Végre fel kellett, hogy hagyják a keresést s szomorú hangulatban és jó későn érkeztek vissza Ischlbe.

A hercegnő nem vette nagyon szívére a dolgot; de a császár igen — nagyon levert volt; s midőn a fatális élményt komornyikának elbeszélte — ez láthatta a könnycseppeket, melyek főséges urának szemeiben csillogtak.

De nem sok idő múlva az egész esemény feledésbe ment. A szeretett lény közelsége oly sok napfényt terjesztett az uralkodó lelkére — hogy a sötét bánat nem birt erőt venni rajta.

Egyszer egy alapos átvizsgálás után a komornyik megtalálta az egyenruha mellzsebének legalsó részében az elveszettnek hitt csokrot; nagyon száraz, törött volt; s ezért nem is akarta urának megmutatni az annyira fájlalt drágaságot.

De hát mi történjék a száraz kis csokorral?

Hirtelen a hü szolgának pompás ötlete támadt, lepréseli s így elteszi a lakodalom napjáig. Ez igen jól sikerült is — s már elképzelte Ő Felsége örömeit, midőn a lakodalom napján a sok értékes ajándék között megpillantja a csokrot.

De a véletlen úgy akarta, hogy a lakodalmi előkészületek zajában a komornyik teljesen megfeledkezett a csokorról — csak már, midőn az ünnepély lezajlott, jutott eszébe szépen kigondolt terve — s egész szerencsétlen volt, hogy azt ki nem vihette.

Most nem maradt egyéb hátra, minthogy ismét várjon valami alkalomra: s várt is — az 1879. év április hó 29. napjáig. Ezen a napon ünnepelte Ferencz József császár és király nejével Erzsébet-

Az aradi vértanúk.

tel ezüstlakodalmát s az első szerencsekívánó az idő alatt megőszült komornyik reszkető hangon tetszik emlékezni, hogy több mint 25 évvel ezelőtt, az eljegyzés után nemsokára, október 4-én egy csokrot kerestünk hiába, melyet Ő Felsége menyasszonyától kapott.“

Az uralkodó szemei megcsillantak. Az esemény rég eltűnt emlékezetéből, de most ismét élénken szemei előtt állott a kis élmény.

— Miért emlékeztet reá? — kérdé megindulástól reszkető hangon.

— Mert nagy örömet akarok szerezni — s átnyújtá a csokrot, melyet 1853. év október 4. vesztett el.

Midőn Ferencz József a kis elsárgult zörgő csokrot meglátta, szemei könyesek lettek; megcsókolta a hervadt virágokat s a komornyiknak megköszönte az eszményi ajándékot. Midőn a kis bokrétát Erzsébet királynénak megmutatta — ennek is könyözött szemeibe a meghatottságtól — azon szemekbe, melyek már akkor eléggé gyakoroltak voltak a sirásban, habár a sors még csak azután mérte a nemes nőre legnagyobb csapását.

A költői emlék, mely egy szebb, boldogabb, rég letűnt időnek záloga, még mai napon is, üveg alatt, keretbe foglalva Ferencz József dolgozószobájának kiváló helyét foglalva el — emlékezteti őt 1853. október 4-ére.

Damjanich utolsó percei.

Traytler Lajos 48-as honvéd a következőket írja 1890. jun. 27-éről kelt levelében: „Én ugyanazon zárkában voltam elzárva, hol a tábornokok, de véletlen körülmények következtében szabad lábra jutottam még a szomorú ítélet kihirdetése előtt. A várparancsnok kitüntető figyelme következtében szabadon jártam ki-be a várba. Október 5-én magához hivatott Damjanich és arra kért, hogy vezetném hozzá a hóhért, kivel beszélni szeretne; ennek következtében én csakugyan 6-án reggeli 4 órakor a hóhérral megjelentem nála és ágyától két lépésre álló két ór között nagy szivarfüstben találtam. Bemutattam németül a hóhért, mire köztük a következő párbeszéd keletkezett németül:

— Ön hóhér? hogy hívják? hová való? — Keze engem ma ki fog végezni, én Damjanich vagyok.

Erre a hóhér valami cseh nevet mondott és hogy Brünnből való.

— Egyenesen a mi kivégzésünkre rendeltetett ön ide? — folytatá Damjanich.

— Nem, a garnizonnal vonultam ide.

— Tehát mindenütt a magyarokat aggatni?

— Azt nem tudom.

— Idevonultában gyakorolta már valahol a hivatalát?

— Igen, nem; nem válaszolhatok erre.

— Itt Aradon remekeljen ön; nekem csak az a kérésem, hogy kezeim és lábaim összekötésénél ügyeljen arra, hogy fájdalmat ne okozzon, mert mint látja, törött lábam miatt igen sokat szenvedek.

— Lesz gondom rája, meg fogja látni.

— Sie Pamschabel! nem fogom én azt látni, fájdalmat fogok érezni, de ugy-e megigéri nekem óvatosságát, én nyugodtan fogok meghalni.

— Igen, viszonzta a hóhér. Mire Damjanich köszönete mellett hozzám fordulva mondá.

— Mondja meg az aradi jó hazafias polgároknak utolsó tiszteletemet.

Damjanich utolsó éjszakáján egy imádságot írt. Mikor hajnalban a melléje rendelt lelkész felkereste ezellájában, át adta neki a még nedves írást, és kérte, hogy azt némi vigasztalásul nejének kézbe-sítse. Az ima így hangzik:

Mindenségnek Ura! hozzád bocsátom esdeklésemet. A nőmtől való elválás rettentő órájában te erősítettél engem; adj erőt továbbra is, oh Atyám! hogy a kemény próbát, a beestelen, gyalázatos halált, mint férfiú, erőtelten állhassam ki.

Hallgasd meg, oh fő Jóság, forró kérésünket! A viadalokban és csatákban Te vezéreltel oh jó Atyám. Te engedted azokat kiállani, s mentő karod némely kétes csatákban sértetlenül védett meg. — Legyen neved mindörökkön örökké áldott. Oltalmazd Mindenható az én különben is szerencsétlen hazámat a további véstől, lágyítsd szívet az uralkodónak a hátramaradt társak iránti kegyes-ségre s vezérelj annak akaratát bölcsességeddel a népek javára.

— Adj erőt, Atyám! az én szegény Emiliámnak, hogy ő ama nekem adott szavát: „sorsát hitének erejével elviselhetni“ megtarthassa.

Áldd meg Aradot; áldd meg a veszedelembé sodort szegény magyar hazát.

— Te ismered, oh Uram, az én szívemet, lépteimnek mindegyike tudva van Nálad! Azok szerint itélj meg kegyelmesen, s engedj a másvilágba kegyes elfogadást találnom. Amen.

Damjanichot, kinek egyik lába a csatában eltört, ronda parasztszekéren vitték ki a vesztőhelyre. Egy jóra való tiszt két bakát rendelt oda, hogy a kocsira felsegítsék, de azt Howiger megtiltotta: — végezzék azt a sintérlegények! Damjanich erre felindulva ellökte magától a bakákat „fort ihr Hankerskenechte!“ és meglátva a hóhért, oda kiáltott: jöjjön ön hóhér ur! Az odajött hóhérnak, mint barátjának nyakát körülfogta és ránehezkedve a kocsira ült. Jöjjön ide mellém; — ön ma az én legjobb barátom!

Mikor végre a zsámolyra lépett és a bakó nyakára hurkolta a kötelet, csodálatra méltó nyugalommal és hidegvérűséggel figyelmeztetett:

— Kérem, vigyázzon a szakállamra, össze ne kuszálja, az mindig kedves volt előttem.

Utolsó szavai: — Szegény Emiliám! Éljen a haza! s a leghősiesebb magyar szív meg szünt dobogni.

Képeinkhez.

1849 október 6. Egy nagyhatású képet mutatunk be olvasóinknak a vértanuk most lefolyt gyásznapjának alkalmából. A festő az ötven év előtt kinszenvedett szabadsághősök martirhalálát jelképezi. A Lét folyóján keresztül egy osztrák tábornok egyenruhájába öltöztetett csontváz hajtja át a magyar lobogóra fektetett hősök tetemét a halhatatlanság fényes birodalmába; mintha az a csontváz a szomorú hírű Haynau emlékét idézné fel előttünk. Hátterben a szabadsághősök kimulásának színhelye, melyen az embertelenség szörnyű felkiáltó jelei: a bitófák meredeznek. És ott, a bitófák tövével dühös forgószél támad, mintha a természet haragja is feltámadt volna a nagy bűn miatt s irtó háborút üzent volna a zsarnokságnak. A remek képet a „Kakas Márton“ című élelappal volt szives rendelkezésünkre bocsájtani.

Az aradi vértanuk. Másik képünkön az aradi tizenhárom tábornok arczképét mutatjuk be, akik mártíromhalált haltak a magyar szabadságért.

A tizenhárom vértanu emlékét őrizze meg minden jó magyar ember, neveiket vésse gyermekei szívébe, neveik a következők: Aulich Lajos, gróf Leiningen-Westerburg Károly, Lázár Vilmos, Damjanich János, Kiss Ernő, gróf Vécsey Károly, Török Ignác, Lahner György, Schweidel József, Pöltenberg Ernő, Nagy Sándor, Knézich Károly és Dessewffy Arisztid.

Számrejtvény.

Ifj. Lengyel Ferencz-től.

- 1, 2, 21, 14, 3, 6. Keskenynek az ellentéte;
 5, 4, 15, 6, 27. Ez alatt fészkel a feeské;
 7, 8, 16. Magyarul nótának mondják;
 9, 10, 11. A hazát másképp így hívják;
 12, 13, 24, 19, 20. Erdei fák egyik faja;
 22, 18, 17, 13. Ó-vel éltünk táplálója;
 29, 23, 25. Kádároknak egyik műve;
 38, 26, 28. Közeli rag egyike;
 35, 34, 36. A széna csak ezen terem;
 30, 12, 22. Helynévragok közt fellelem;
 32, 37, 14, 3, 33. Mágnesvasat ez forgatja;
 31, 39, 40. Irjuk ide e mondatba. —
 1—40. Ez egyik koszos költőnk —
 Versének két első sora.

A megfejtők között egy regénykötetet fogunk kisorsolni.
 Megfejtési határidő október 22.

LEVELES-SZEKRÉNY.

A. L. urnak. Postai szolgálatra rendszerint csak olyan egyéneket vesznek föl, a kik katonai kötelezettségüknek eleget tettek és a 35 évet még be nem töltötték. A kérvényt ahhoz a postaigazgatósághoz kell benyújtani, a melynek kerületében szolgálni akar. A postai szolgáltatásnál jobb alkalmazást nem tudunk ajánlani, nem ismerjük, hogy milyen képzettsége van. — T. Zs. *Jobbfalva*. Budapesten fölveszik valamelyik kórházba bizonynyal. De hogy a vasúti költséget ki fizesse, arra nem tudunk egyebet ajánlani, mint hogy forduljon vagy a jegyzőhöz vagy a járási főszolgabíróhoz, talán lesz ott a vármegyénél erre valami alap.

Sorsjegyekről. K. M. A.-Rákos, K. J. Gyöngyösmellek, M. Letenye, B. M. Reesk, D. L. Bács-Kula, Sz. B. Hada, B. J. Gajdobra, P. A. Som, Sz. A. Sorsjegyeiket nem húzták ki.

4056.

1899. sz.

Gabonaszállítási hirdetmény.

A bustyaházai m. kir. erdőhivatal a királymezői és német-mokrai magtárak

1900. évi gabonaszükségletének biztosítása végett f. évi okt. hó 19-én d. e. 10 órakor az erdőhivatal helyiségében írásbeli versenytárgyalás fog tartatni.

Felhivatnak ennél fogva mindazok, kik a versenytárgyaláson résztvenni óhajtanak, miszerint ivenként 1 koronás bélyeggel ellátott zárt ajánlatukat, a melyhez az ajánlat összértékének 10 (tiz) %-a bánópénz gyanánt készpénzben, vagy elfogadható érték-papírokból csatolandó, a fentemlített napokon és óráig az alulírott erdőhivatalnál nyújtsák be.

A szállítandó évi szükséglet a következő:

400 (négy száz) q buza, 1100 (egy ezer egyszáz) q rozs és 240 (kettő száz negyven) q tengeri, melyre vonatkozólag az ajánlatok a taraczközi vasútállomásra érve teendő, mert Taraczköztől az illető magtárba való beszállításért vállalkozónak q-ként és kilométerenként 1 (egy) krajczár szállítási díj fog külön fizettetni.

Az általános árverési és részletes szerződési feltételek az alulírott erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők, illetve 20 krajczáros bélyeg beküldése ellenében megszerezhetők.

Utóajánlatok nem fogadtnak el.

Bustyaházán, 1899. évi szeptember 21-én.

Budapesti piaci árak.

Budapest, október hó 14-én.

Gabona. (Árak métermázsánként értendőek.) Buza 76—81 kg tiszta vidéki 8.25 frttól 8.85 frtig, pesti vidéki 8.15 frttól 8.75 frtig, fehérmegyei 8.25 frttól 8.85 frtig, békési 8.40 frttól 8.70 frtig, bánási 8.20 frttól 8.80 frtig.

Rozs 70—72 kg. 6.45 frttól 6.65 frtig.

Árpa: takarmánynak 60—62 kg. 5.80 forinttól 5.90 frtig, égetni való 62—64 kg. 5.40 frttól 5.60 frtig, sörfőzdei 64—66 kg. 6.60 frttól 7.00 frtig.

Zab 39—41 kg. 5.80 frttól 6.00 frtig.

Tengeri 78—82 kg. 4.60 frttól 4.85 frtig.

Liszt ára 100 kg.-ként.

Sz.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
	14.20	13.60	13.00	12.20	12.00	11.60	11.00	9.40	6.00

Buzakorpa, finom 4.20, durva 4.10 frt zsákkal együtt.

Egyéb magvak: mák 25—30 frt; bab fehér nagyszemű 6.00—7.50 frt, apró 6—7.00 frt, tarka 6—6.40 frt, lencse 7—9 frt, borsó héjas 4.00—5.00 forint, köles 4.15—4.45 frt, kenyeremag 11.50—12.00 frt, repce 11.30—11.80 frt. Lóhere 42—52 frt mm.-ként.

Takarmányvásár. Réti széna 1.90—3.00 frt, muhar 2.10—2.60 forint, zsupszalma 1.30—1.80 frt, alomszalma 1.10—1.40 frt.

Juhvásár: hizlalt ürü páronként 18.00—21.00 frt, feljavított juh 20—21 frt, kiverő juh 16.00—18.00 frt, kecske 13—15 frt.

Sertésvásár. (Kőbánya.) 100 kgr.-kint élősúlyban 4°/_o és 45 kgr. levonás az életre. Elsőrendű 300—380 kgr. nehéz sertésért 50—51 frt., vidéki sertés könnyű páronként 250 kilóig 49—50 frt. — Szalonna 56—62.

Budapesti központi vásárcsarnok árai.

Baromfivásár. Tyuk páronként 1.20—1.30, csirke 0.55—0.70 kappan 1.90—1.90 frtig, pulyka 4.20—5.30 frtig.

Tojás. 1 láda 30.50—31.50 frtig, meszes 00—00 frtig, teatojás 100 drb 2.00—2.50.

Tejtermékek. Teavaj 0—1.00 frt, főzővaj 60-70 kr., turó 6—12 kr. kgr.-kint.

Zöldség. Sárgarépa 100 kötés frt 0.40—0.50, 1 mmázsa 3.00—4.00, Petrezselyem 100 kötés 0.00—0.00, 1 mmázsa 3.00—6.00, zeller 100 drb 0.40—0.50, karalábé 0.40—0.60, vöröshagyma 100 köt. 0.50—0.80, 1 mmázsa 3.30—5.50, foghagyma 100 köt. 0.50—0.80, 1 mmázsa 9.00—15.—, vörösrépa 100 drb 0.60—0.65, fehérrépa, fejeskáposzta 3.50—6.00, kelkáposzta 100 darab 0.50—1.00, vörös káposzta 5.00—6.00, fejesaláta 0.70—1.00, kötött saláta 0.40—0.80, burgonya, rózsa, 1 mmázsa 1.60—2.20, sárga 2.60—3.00.

Magyar kölcsönös állatbiztosítás mint szövetkezet

Budapest, VII., Erzsébet-körút 27. szám.

BIZTOSÍTÁSOKAT ELFOGAD:
LOVAK ÉS SZARVASMARHÁK elhullása következtében beállott káresetek megtérítésére.

Kártérítési igénye fennáll:
 ha közönséges és járványos betegségekben, vagy baleset folytán pusztul el az állat, — továbbá ha a szövetkezet kényszer-
 végaszt kénytelen elrendelni.

A díjak rendkívül mérsékeltek.

Az intézet élén állanak: Báró Sztojanovits György földbirtokos, elnök, báró Ambrózy Gyula földbirtokos, gróf Bethlen Balázs es. és kir. kamarás, országgy. képviselő, földbirtokos, dr. Béldy László országgy. képviselő, földbirtokos, Chernel György es. és kir. kamarás, országgy. képviselő, földbirtokos, báró Jósika Gábor es. és kir. kamarás, országgy. képviselő, földbirtokos, gróf Korniss Károly főrendiházi tag, földbirtokos, báró Nyáry Béla es. és kir. kamarás, földbirtokos, gróf Ráday Gedeon földbirtokos, dr. Simay Aladár a „Magyar agrár és járadékbank r.-t.” gazdasági tanácsosa, dr. Tetétleni Armin ügyvéd, Tahy István es. és kir. kamarás, a pesti gazdasági egyesület alelnöke, földbirtokos, Zalesky Jenő földbirtokos, dr. Pajor Ignác földbirtokos, intézeti vezérigazgató, igazgatósági tagok.

— Felvilágosítással szívesen szolgál az igazgatóság és a vidéki ügynökségek. —

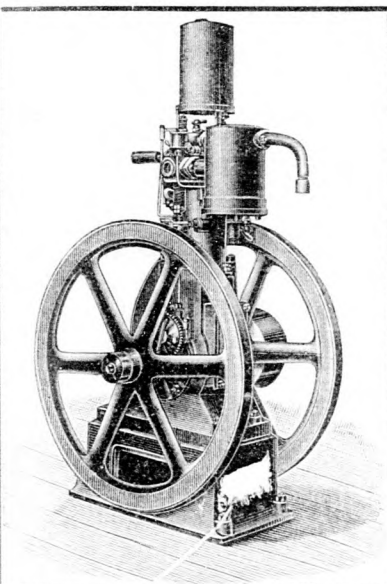
Ganz és Társa

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

B U D A P E S T E N.

Petroleum és benzinmotoraink,

Msz. 469.

petroleum és benzin
 lokomobiljaink
 (Bánki és Csonka szab.
 rendszere.)

**adómentes ásványolajjal
 a legolcsóbb
 hajtóerő.**

**Hatósági engedély
 nélkül
 bárhol felállítható.**

**nem tűzveszélyes,
 egyszerű, tartós
 szerkezetű,
 gépészre nincs
 szükség.**

Árjegyzéket kívánatra küldünk.

A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár
 részvénytársaság:

**szarvasmarha, borjú, juh, kecske,
 bárány és sertések**

bizományi eladásával

foglalkozik.

A bizományba küldött állatokat — kíséző nélkül lehet feladni.
 A tulajdonosnak az eladásnál nem szükséges jelen lenni.

A feladott állatokra a feladási-vevény ellenében megfelelő
előleget nyújt

hatóságilag megállapított kamatláb mellett.

Vasúti küldemények czimzendők:

Vásárpénztár, Budapest, Ferencváros.

Levél-, sürgöny, telefonczim: „Vásárpénztár — Budapest.”

1898. évi forgalom: 26,239 bál.

Felhívjuk

**a t. cz. gazdaközönség
 figyelmét**

**a budapesti
 gyapju-aukeziókra**

melyek az év folyamán több sorozatban, nevezetesen július
 és szeptember hónapokban tartatnak meg.

Az aukeziókra felküldött és „Gyapjuárverési vállalat Buda-
 pest, Dunaparti teherpályaudvar” czimzett gyapjuküldemények
 a M. Á. V. összes vonalain tetemes díjkedvezményben,
 valamint ingyen raktározásban részesülnek.

Bejelentéseket elfogad és mindennemű felvilágosítással
 szolgál:

HELLER M. S Társa

Budapest, V., Erzsébet-tér 13. sz.

**Készpénz kölcsön
 földbirtokokra és házakra**

a valódi becsérték háromnegyed részéig
 20—60 évi törlesztésre. Birtokos fölmondhat
 bármikor, pénztintézet ellenben nem.

Lebonyolítás 14 nap alatt.

Konvertálás bélyeg- és illetékmentes.

Semmi előleges költség.

Beküldendő csakis telekkönyvi kivonat és kataszteri
 birtokiv-másolat.

**Ingatlan- és Jelzálog-Forgalmi-Intézet,
 Budapest, VI., Váci-körút 39.**

A hatóságok és a legtekintélyesebb földbirtokosok által is aján-
 lott intézetünk tíz évi fennállása óta 50,000,000 frunyi kölcsönt
 szavaztatott meg.

Gőzekéket, Gőz-utihengereket és Gőz-utimozdonyokat

a legfőbbkétesebb szerkezettel a legolcsóbb árak mellett szállít

John Fowler & Co.

Telefon 92-50. Budapest-Kelenföld, avasutállomással szemben,

hol is épített új telepükön gőzeke szerkezeteiről tárlatot rendeztek be. Ugyanott teljesen berendezett tartalékrész raktárt és javítóműhelyt tartanak fenn.

Közlekedés vasuton és villamos vasuton.

ALFA SEPARATOR (RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG)
ezelőtt PFANHAUSER AG.
ALFA-SEPARATOROK (LEFŐLŐZŐ-GÉPEK)
MINDENMŰ TEJGAZDASÁGI ESZKÖZÖK.
Tejgazdasági telepek teljes felszerelése.
* **BUDAPEST** *
VII. ERZSÉBET-KÖRÚT 45.
(ROYAL SZÁLLODA)

Gabonáinkat Vetőmagvak

értékesítsük a

legelőnyösebb beszerzése és értékesítése

Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél, Budapest, V. ker., Alkotmány-utca 31. szám.

Szuperfoszfát,

chilisalétrom, kénsavas-káli, kénsavas-ammon

és egyéb műtrágyaféléket, továbbá

Ia rézgálicz 98-99%

jegecekben és örölve, valamint egyéb permetező anyagokat legjutányosabban ajánl a

„HUNGÁRIA“

műtrágya, kénsav és vegyi-ipar részvénytársaság

BUDAPEST, VÁCZI-KÖRÚT 21.

„Patria” irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Budapest, (Köztelek.)